

Závěr

Již v úvodu předkládané práce jsem váženému čtenáři vylíčil její zaměření, systematiku a důvody volby tématu přeshraničních fúzí kapitálových společností. Mým záměrem rozhodně nebylo poskytnout faktografický popis průběhu přeshraniční fúze od její první fáze (pojetí idey přeshraniční fúzi realizovat) až po její zápis do českého obchodního rejstříku nebo obdobné zahraniční evidence. Ve snaze o smysluplnost práce a její naplnění obsahem adekvátním jejímu charakteru jsem se proto rozhodl zaměřit se v rámci přeshraničních fúzí kapitálových společností toliko na přeshraniční fúze společností s ručením omezeným, v důsledku kterých dochází ke kolizi s vnitrostátní normou zakotvující zákaz řetězení. Primárním cílem stanoveným v úvodu práce bylo tedy zabývat se analýzou konfliktu svobody přeshraničního fúzování a principu zákazu řetězení.

Optikou práva Evropské Unie je tak celou situaci možno posoudit jako konflikt mezi svobodou usazování a vnitrostátním zákazem řetězení platným v ČR. Uvedený závěr jasně vyplývá z výstupů první kapitoly (Svoboda usazování v rámci EU), kde bylo analýzou příslušných ustanovení o svobodě usazování prokázáno,¹ že pod pojem „společnosti“ oprávněné ze svobody usazování spadá také česká společnost s ručením omezeným. Zároveň bylo zejména za využití judikatury ESD² potvrzeno, že přeshraniční fúze společností představují zvláštní způsob výkonu svobody usazování, který je důležitý pro řádné fungování vnitřního trhu. V rámci první kapitoly tak bylo prokázáno, že česká společnost s ručením omezeným je společností oprávněnou ze svobody usazování, aspektem které je také svoboda účastnit se přeshraničních fúzí s jinými společnostmi v rámci států Evropského hospodářského prostoru (EHP).

V rámci druhé kapitoly byla pozornost věnována druhé straně předmětného konfliktu – českému zákazem řetězení. Hlavním předmětem zkoumání zde byla otázka extraterritoriálního účinku českého ustanovení o zákazu řetězení. Její zodpovězení totiž představuje předběžný poznatek o tom, zda vůbec ke konfliktu mezi svobodou usazování, realizovanou prostřednictvím účasti na přeshraniční fúzi a zákazem řetězení může dojít. V rámci této analýzy byly nejdříve předloženy argumenty podporující možnost přeshraničního řetězení, čili argumenty takové, které popírají aplikaci českého ustanovení o zákazu řetězení na zahraniční společnosti podobné české s. r. o. Prostřednictvím následné protiargumentace byl pak

¹ Jedná se zejména o ustanovení čl. 54 SFEU.

² Zejména s podporou judikatury Evropského soudního dvora ve věci C-411/03 (SEVIC Systems AG), ze dne 13.12.2005.

vyjádřen právní názor, ke kterému se přiklání i autor této práce. Protiargumentace směřující k závěru o nutnosti aplikace českého zákazu řetězení také na zahraniční společnosti, které svým charakterem odpovídají české s. r. o., se opírá o systematický výklad ustanovení o zákazu řetězení ve spojení s ustanovením § 24 odst. 1 a 3 ObchZ, ale především o konzistentní výklad zákazu řetězení v souladu s dalšími sekundárními předpisy EU³.

Správná aplikace českého ustanovení o zákazu řetězení tak dle mého názoru směřuje k omezení svobody usazování, jelikož toto ustanovení je nutné aplikovat také na zahraniční společnosti účastníci se přeshraniční fúze s českou s. r. o. Na základě těchto závěrů bylo proto potřebné rozřešit problém, zda takto aplikovaný zákaz řetězení nepředstavuje nepřípustné omezení svobody usazování z pohledu práva Evropské Unie. Pro toto zkoumání byl využit již tradiční institut vytvořený judikaturou ESD - tzv. čtyřstupňový test proporcionality. Po podrobení ustanovení o zákazu řetězení tomuto testu dospěl autor předkládané práce k závěru, že vnitrostátní norma zakotvující zákaz řetězení představuje přípustné a ospravedlnitelné omezení svobody usazování, jelikož není opatřením diskriminačním, představuje toliko omezení, jehož přijetí je odůvodněno naléhavými důvody veřejného zájmu (konkrétně ochranou věřitelů), je také prostředkem způsobilým k ochraně sledovaného zájmu a je jej zároveň možno považovat za opatření přiměřené, jehož užití je nezbytné k ochraně zmíněného zájmu.

Z výše uvedeného proto plyne, že společnosti s ručením omezeným (jak tuzemské, tak zahraniční) jsou při realizaci přeshraničních fúzí povinny respektovat české ustanovení o zákazu řetězení jednočlenných s. r. o. za podmínky, že by důsledky přeshraniční fúze mohly vést k porušení tohoto zákazu.

Na kolizi důsledků přeshraniční fúze a nedovoleného stavu řetězení jsou povinny ještě před samotnou realizací fúze upozornit notáři sepisující notářský zápis o usnesení valné hromady, kterým je vysloven souhlas s přeshraniční fúzí, ale především pak rejstříkové soudy v rámci řízení o zápisu fúze do obchodního rejstříku.

V rámci kapitoly 5. ovšem bylo konstatováno, že praxe tuzemských notářů, a stejně tak rejstříkových soudů se od závěrů uvedených v této práci liší. Tyto instituce totiž zpravidla nezkontrolují, zda v důsledku přeshraniční fúze nedochází k zakázanému stavu řetězení jednočlenných společností s ručením omezeným.

³ Zejména se jedná o výklad v souladu s První směrnici Rady ze dne 9.3.1968 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (68/151/EHS), úřední věstník Evropských společenství (L 65/8).

Tato praxe se ovšem může dostat na slepou kolej například v důsledku budoucího vývoje judikatury Evropského soudního dvora. Doposud se totiž ESD otázkou, zda vnitrostátní zákaz řetězení představuje nedovolené omezení svobody usazování, nezabýval. Lze si ovšem představit, že by ESD při řešení uvedené otázky mohl dospět k obdobným závěrům, jako uvádí tato práce. To by následně znamenalo, že správný (eurokonformní) výklad zákazu řetězení vede k aplikaci tohoto ustanovení také na zahraniční společnosti v případě, že se účinky přeshraniční fúze projevují na území ČR. Implicitním závěrem by také muselo být konstatování, že zákaz řetězení představuje přípustné (ospravedlnitelné) omezení svobody usazování.

Společnosti s ručením omezeným by pak v důsledku toho byly postaveny před svízelnou situací, protože v důsledku trvajícího stavu nedovoleného řetězení by byly vystaveny riziku svého zrušení a likvidace nebo vyslovení neplatnosti soudem s následkem vstupu do likvidace.

Takovéto ohrožení samotné existence společností by dle názoru autora předkládané práce představovalo nepřijatelný zásah do právních vztahů a neodpovídalo by ani principu právní jistoty. Na tyto okolnosti pamatuje také zákonodárce, a proto obchodní zákoník soudu ukládá povinnost postupovat dle ustanovení § 68 odst. 7 ObchZ a ohroženým společností ještě před rozhodnutím o zrušení stanovit lhůtu k odstranění důvodů vedoucích k zrušení nebo prohlášení neplatnosti.

Závěrečná šestá kapitola je spojena s autorovou snahou zaměřit čtenářovou pozornost na způsoby řešení situace, kdy v důsledku přeshraniční fúze porušení zákazu řetězení teprve hrozí nebo kdy k tomuto porušení realizací fúze již došlo. Jako preventivní řešení pak autor zmiňuje upuštění od záměru přeshraniční fúzi realizovat, přičemž však neopomíná značné nevýhody tohoto řešení. Lepším řešením se proto jeví být rozdělení obchodního podílu u jedné ze společností účastnících se fúze nebo volba jiné formy společnosti pro nástupnickou společnost. Prakticky jediným schůdným řešením v situaci po již zrealizované přeshraniční fúzi zůstává rozdělení obchodního podílu některé ze společností v rámci řetězu společností s ručením omezeným.